

Toespraak bij de installatie van het bestuur van de ZBO-stichting Maror-gelden Overheid

Minister Zalm, mr. Ambassador of the State of Israel mr. Yossi Gal, meneer de Secretaris
Generaal van het Ministerie van Financiën, meneer de Secretaris Generaal van het
Ministerie van Buitenlandse Zaken, geachte gasten, beste vrienden,

Archief Philip Staal

Allereerst, minister Zalm, wil ik u zeggen dat we u zeer erkentelijk zijn voor uw
gastvrijheid en uw bereidwilligheid deze gebeurtenis op uw ministerie te laten plaats
vinden.

Het komt wel eens voor, dat je, al TV kijkend, iemand ziet die geïnterviewd wordt en die
tijdens dat interview op een verbijsterend nuchtere en zakelijke manier blijkt te kunnen
spreken over de meest schokkende dingen. Je vraagt je af hoe zoiets mogelijk is. Heel
vaak zie je dan toch, dat de geïnterviewde tijdens zo'n gesprek ineens even niet verder
kan praten, dat hij even iets moet wegslikken. Het onderwerp dreigt hem even te machtig
te worden.

Zo heb ik mezelf de afgelopen periode ook vaak gevoeld en zo moet het, denk ik, velen
met mij vergaan zijn. Toch heeft het CJO, samen met zijn Adviescollege en samen met
het Platform Israël, ervoor gekozen om het door Joden ondergane leed gedurende de jaren
van de Grote Ramp, de Sjo'a, NIET als uitgangspunt en leidraad te hanteren, noch in de
gesprekken met de overheid, verzekeraars, banken en beurs over wat wij beschouwen als
terugbetaling van gelden, NOCH bij het vaststellen van de criteria voor de verdeling van
die gelden.

Uitgangspunt is steeds geweest het MATERIELE onrecht dat ons is overkomen tijdens
die verschrikkelijke jaren en ook het materiële onrecht zoals dat door ons is ervaren
gedurende de jaren van het na-oorlogse rechtsherstel en waarover de verschillende
commissies hebben gerapporteerd: de commissies Kordes, Scholten en Van Kemenade.
De commissie Ekkart zal, naar ik heb begrepen, nog enige tijd nodig hebben om zijn
onderzoek af te ronden.

En hoewel het CJO niet altijd kon instemmen met alle conclusies van die rapportages,
zijn we deze commissies veel dank verschuldigd: zij hebben het ons mogelijk gemaakt
om, hoe moeilijk dat ook was na al die jaren, een schatting te maken van de omvang van
het materiële onrecht .

Het inventariseren van de omvang van de materiële erfenis van onze ouders en van onze
familie was dus niet eenvoudig, de verdeling ervan was zo mogelijk nog moeilijker, nog
emotioneler. Maar ook daar zijn we uit gekomen: na een lang proces van overleg, twijfel,
en nog meer overleg tussen het CJO, AVR en Platform, samen meer dan 20 organisaties
en hun achterbannen, konden we elkaar vinden op de volgende uitgangspunten:
geen hiërarchie van leed, d.w.z. we kunnen en zullen geen uitspraken doen over wie er
meer en wie er minder hebben geleden gedurende de jaren van de Sjo'a.
maar ook geen hiërarchie van roof of schade: behalve in gevallen waarin mensen goed
gedocumenteerde claims kunnen laten gelden, kan en zal ook geen uitspraak worden
gedaan over de omvang van ieders individuele, materiële schade, d.w.z. bij de verdeling
van de gelden krijgt iedere rechthebbende evenveel.

Ik wil hier iedereen danken, die zich heeft ingezet in die discussie. Meer persoonlijk dank ik natuurlijk degenen, die het met mij eens waren, maar vooral ook hen, die ik steeds maar weer op mijn weg vond vanwege hun kritische vragen en vanwege hun grote inzet voor een zo rechtvaardig mogelijke regeling.

Staat u mij toe één van hen één van die lastige mensen met name te noemen. Hij groeide namelijk samen met twee van mijn broers op in een weeshuis voor de wat dommere, zo dacht men toen, joodse oorlogswesjes: doctorandus Philip Staal van het Platform Israël. Philip, na bijna 50 jaar hebben we elkaar weer ontmoet om te doen waar we toen te klein voor waren. Jou, de nieuwe voorzitter Rob van der Heijden en de bestuursleden van de Stichting Maror-gelden Overheid die aanstonds geïnstalleerd zullen worden en zij die in de z.g. Kamer voor de particuliere gelden gaan zitten dank ik voor hun bereidheid om deze moeilijke klus van de verdeling te volbrengen en ik wens hen succes en wijsheid bij de afwikkeling van onze erfenis.

Ik wil namens het CJO mijn dank uitspreken aan allen met wie we naar dit moment hebben toegewerkt: de leden van het Adviescollege Restitutie en Verdeling, de leden van het Platform Israël, de vertegenwoordigers van de verzekeraars, banken en beurs met wie we hebben onderhandeld, en de professionals en adviseurs die ons hebben begeleid en geholpen.

Mijn collega's van het CJO wil ik danken voor hun tomeloze inzet gedurende de gehele periode tot nu toe. Samen met onze gesprekspartners hebben we een eervol en waardig resultaat behaald.

Tenslotte, maar zeker niet in de laatste plaats, wil ik de Nederlandse regering danken voor de wijze, waarop zij heeft meegewerkt aan de totstandkoming van het hele bouwwerk van de uitbetaling aan de individuele rechthebbenden. Minister Zalm, u bent degene die zich namens de regering hebt ingezet voor een goed verloop en een goede afloop van dit hele proces. In u hadden we een gesprekspartner met wie we op uiterst zakelijke wijze konden communiceren, maar van wie we ook het gevoel hadden dat hij goed begreep waar het eigenlijk om ging en ook, dat wij zo nu en dan iets moesten wegslikken.

Ik wil u namens het CJO een cadeau geven. De omvang ervan staat in geen verhouding tot de hoeveelheid werk die u hebt verzet. U moet het daarom ook maar zien als een gebaar. Het is een Hagada. Dat is letterlijk "een vertelling". De vertelling namelijk van het verhaal van de uittocht en de bevrijding van het Joodse volk uit Egypte, zo'n 3500 jaar geleden. Dat verhaal wordt elk jaar op de Seideravond in veel Joodse gezinnen voorgelezen. In dat verhaal wordt ook gewag gemaakt van het bittere kruid, de mierikswortel, de Maror, dat we eten totdat door de scherpte ervan ons de tranen in de ogen springen.

4 december 2000
Rob Wurms